

ניתאי חלופ

וסיפורים אחרים

(להקראה בארבעה קולות)

וסיפורים אחרים

ניתאי חלופ

2022

עורך **ענבר עופר**

תרגם מעברית לאנגלית **אסף קלדרון**

הפסלים על העטיפה

ניתאי חלופ, גלריה ארטפורט, תל אביב

אוצרת **נעמה הנמן**

צילום **טל ניסים**

תודות מיוחדות

נעמי גייגר

ורדית גרוס

שי דניאלי

עמרי חפץ

מעין שחר

הקולות

קול ראשון א

קול שני ט

קול שלישי י

קול רביעי י

גבירותיי ורבותיי, =

הפּוֹנֵס, [פּאָוזה קצרה] הַפּוֹנֵס גִּבּוֹר הַפּרוֹלוֹג — או הַהֶקְדָּמָה —
הַסְפִּיק לַעֲשׂוֹת כְּבָר דֵּי הַרְבֵּה בַחַיִּי.
עַל אֶף שֶׁתְּנוּחָתוֹ קְפוּאָה לַחֲלוּטִין, נִיחַן הַפּוֹנֵס בַּתְּנוּעָה וּנְיִידוּת.

"הַכֵּל נִדְמָה אֲבוֹד", הַפּוֹנֵס לַחֵשׁ בַּעֲדוֹ שׁוֹכֵב עַל הַרְצָפָה, פַּחְדִּי
וְכַמִּיהוּתִי מְרוֹצְצִים סְבִיבֹו וּמְצִיצִים מִבַּעַד לְבָשָׂר הַבֶּטָן הַפְּצוּעַ.

יֵשׁ יִגִּידוּ שֶׁהַפּוֹנֵסִים אֵינִם בַּעֲלֵי עֲמוּד שְׂדֵרָה כִּלְלֵל. אֵךְ אֲנִי יוֹדַע,
שֶׁעֲמוּד הַשְּׂדֵרָה שֶׁלָּהֶם לְרֹב שׁוֹרֵד הַכֵּל. וּמְכִיּוּן וְהַפּוֹנֵסִים
— כְּמוֹ הַסְּפֵלִינוֹנִים וְהַדְּרָגְלִים — יִישָׂאֲרוּ פֶה אַחֲרֵינוּ, עַכְשָׁיו,
כְּשֶׁשׁכֵּב הַפּוֹנֵס פְּצוּעַ עַל הַרְצָפָה נִרְאָה הִיָּה רַפּוּי וְשִׁלּוּי. אֵךְ אֵל
לֵנוּ לְהַתְמַהֵמָה בְּשִׁבְרֵי צְנִיעוּתוֹ וְשִׁלּוּתוֹ הַפּוֹזְרִים וְחֲשׁוּפִים לְכֵל.
זוֹ אֵינָה פְּגִישַׁתְנוּ הָאַחֲרוֹנָה.
פַּתַּחְתִּי קוּפְסָא מְשׁוּמֶשֶׁת וְאֶסְפַּתִּי אֶת שְׁבִרְיֹו — שְׂאִרִיּוֹת יְצוּרִים
מִפּוֹסְלִים; מֵאֹו וְלֹאוֹרֵךְ כֵּל סִפּוּרִיהֶם הַשּׁוֹנִים, הֵם נוֹתֵרוּ
תְּמִיד בַּתְּנוּעָה.

הַסְּפֵלִינוֹנִים אֵינִם יוֹדְעִים כִּיצוּרֵי חֲגִיגוֹת מִן הַמִּנְיִין. הַהִיפֵךְ הוּא
הַנְּכוּן, כְּשֵׁשׁ מְסִיבָה בְּסִבְיָה, הַסְּפֵלִינוֹן יִתְכַנֵּס בַּחֲדָרוֹ, וְלְרֹב
יִימְצָא מִתְּחַבָּא מִתַּחַת לְשִׁמְיָהּ. אֵין הַסְּפֵלִינוֹנִים מַחְפְּשִׁים דְּבַר
בֵּין הָאֲנָשִׁים, וְלְרֹב מוֹרֵת רוּחַם אֶף קוֹדֶרֶת יוֹתֵר מִשֶּׁל הַפּוֹנֵסִים
הַמְּכּוֹסְסִים. גַּם בַּחֲבֵרַת סְפֵלִינוֹנִים אַחֲרֵים הַסְּפֵלִינוֹן מְרַגֵּשׁ זֶר
וּמוֹזֵר, וְאֶף עַל פִּי כֵן, בְּבוֹקֵר יוֹם שֵׁשִׁי, ה־19 בְּדַצְמֵבֵר, גִּבּוֹר
סִפּוּרֵינוּ הַסְּפֵלִינוֹן נַעֲמַד עַל רִגְלָיו וְהַחֲלִיט לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה. הוּא
הוֹמִין לְבִיתוֹ בְּרַחוּב חוֹק 18 אֶת כֵּל הַפּוֹנֵסִים שֶׁהִכִּיר בַּחֲדַר
הַמְּדֵרְגוֹת, אֲרַבְעָה סְפֵלִינוֹנִים שֶׁפָּגַשׁ בְּמִקְרָה בְּשַׁבּוּעַ שַׁעֲבֵר,
דְּרָגְלָם תּוֹזִיטִי שְׂרָאָה מִתְּרוֹצֵץ לְפָנַי מִסְּפֵר חוֹדְשִׁים,
וְלִשְׂמַחְתִּי, גַּם אוֹתִי.

יֵשׁ בְּשִׁבְתִּי בֵּין תּוֹאֲנוֹת הַסְּפֵלִינוֹנִים, רְצִירוּצֵי הַדְּרָגְלָם וְנִימוּסֵי
הַפּוֹנֵסִים, וְלִבְסוּף, נִיגְשַׁתִּי לְשִׂאוֹל לְשִׁלּוּמֵם שֶׁל הַסְּפֵלִינוֹנִים.
הָרִאשׁוֹן הִרְכִּין אֶת רִאשׁוֹ, הַשֵּׁנִי הִתְבּוֹנֵן בְּשִׁתִּיקָה בַּחֲבֵרוֹ הַשְּׁפוּף,
הַשְּׁלִישִׁי הוֹדֵקֵף קִלּוֹת וּמִלְמַל "טוֹב תּוֹדָה". תִּהְיִתִּי אִם יֵשׁ
קֶשֶׁר מִשְׂפַּחְתִּי בֵּינֵם לְבֵין הַמְּאֲרָח שֶׁלְנוּ, אֵךְ הָאֲמַת —
אֵין זֶה בְּאֲמַת מִשְׁנָה.

מְאֲרַחְנוּ נִכְנַס וּיְצֵא מִחֲדָרוֹ הַלוֹךְ וְשׁוֹב. הַפּוֹנֵסִים בְּהוּ בּו
(הֵרִי הֵם לֹא אוֹהֲבִים לְזוּז), וְהַדְּרָגְלָם נִיֶּסֶה לְפַתּוֹת אוֹתוֹ בְּמַחּוֹל
[פּאָוזה] אֵךְ לֵלֵל הַצִּלְחָה. רִיחַ שֶׁל חוֹרֵף נִכְנַס מִהַחֲלוֹן הַסְּפֵק
פַּתּוּח־סְפֵק סָגוּר. הַסְּפֵלִינוֹן הַעֲדִיף אֶת הַקִּיץ.

מחול

⊗ הוא הסתובב במקום מספר פעמים ואז שאל אותי
"איך אתה יכול להגיד דבר שכזה?"
אמרתי לו שזה לא משנה דבר.
הוא נענע את ראשו כשולל דבר מה. גם זה לא שינה הרבה.
רציתי ללכת משם אך בחרתי להישאר.
הסתכלתי על הנעליים הישנות שלו,
הוא הסתובב סביב עצמו.
רגליו כמו קיבלו חיים משל עצמן.
שקעתי לרגע במחול הארעי שנוצר מולי.
לפתע הוא עצר.
שאלתי אותו: "למה עצרת?"
אך הוא [פאווה] לא הבין על מה אני מדבר.
ביקשתי ממנו שירקיד את רגליו בשנית,
רציתי להישאר, זה נעם לי.
הוא רטן קלות, שמט את שריריו והתיישב תשוש על הכורסה.

גיבור סיפורינו נעמד לרגע בין כולם, עטוף בשמיכה. אחד
הספלינונים התחיל לפום. [פאווה] הִדְרָגְלָם ניגש אל גיבורינו
בזריזות והציע לו כוס יין. מכיוון ורגלי הִדְרָגְלָם אינן יודעות
מנוחה, הוא המשיך בצעדיו וחלף על פני הספלינון, לא לפני
שרגלו המגושמת (הרי לכל דְרָגְלָם יש לפחות רגל אחת
מגושמת) נכרכה בקצה השמיכה, והִדְרָגְלָם החליק לכיוון צידו
השני של החדר. כוס היין נשפכה לו.
הלכתי לבדוק אם הוא בסדר, והחלקתי על הכוס, או על היין. ☹
פגעתי בספלינון, שנפל גם הוא.
שאר הספלינונים הזדקפו, הפונסים ניסו לייצב את עצמם בתוך
ההמולה, ובהו במתרחש. ☹

הפונסים בטוחים בחוסר בטחונם ובעיקר בספקנותם. על אף שברירותו המדאיגה ובטחוננו הארעי, הפונס ידוע בשלוותו ובקלילותו היוצאת מן הכלל. למרות זאת, כשפונסים מביטים בדמותו של סְפְּלִינֹן גאוותן הם מתכווצים במקומם, חיוורנם נפרש על פניהם, ותנועות לא ברורות של חיפוש אחר מפלט מתפשטות בגופם. נדמה היה שתוצר המפגש בין השניים היה כה ידוע מראש, שאף אחד ואחת לא ידעו להגיד אם זה עניין הקיים מאז ומתמיד, או שרק מאה, מאתיים, או אלף שנים.

באחד מימי החול שמעתי שניים מדברים על התרחשות זרה ומזוהה:

האחד סיפר לשני שרק אתמול, בשעה בה יצא למרפסת לשתות קפה, ראה סְפְּלִינֹן אחד צועק על פלוני, זה נרתע קלות ולבסוף הרים את קולו מנגד, הסְפְּלִינֹן התרעם ביתר גאוה, ונעמד על שלו. לא רחוק מזירת האירוע, השקיף פונס אשר מאס בטבעו, פרס את איבריו — והזדקף.

כמעט אף פעם לא ראיתי את הפרוטזה של סבא. לא היה ניכר לעולם שאחד מגפיו חסר בגופו. בשנותיו האחרונות, כשהייתי בא לבקר אותו בהפתעה, הוא כבר לא היה קם לעברי וקורא לי לבוא לשבת איתו ליד השולחן. בשנתו האחרונה, היה יושב על מיטה בחדרו העצוב, לבוש תחתונים לבנים, בלי חולצה ובלי רגל. הוא לא יכול היה לעמוד על רגל אחת, ואם רצה לעמוד היה זקוק לסיוע. גם ללבוש את הפרוטזה לא היה יכול לבדו. על אף קמילתו אל תוך המזרון, היה מחייך אליי. הייתי יושב לידו, מלטף את ידו השמאלית ומאחל לו ליל מנוחה.

סבא ידע היטב לעשות צחוק מכל דבר, או כמו שאומרים: היה אדם שמח, בחלקו. בשנותיו האחרונות, כשגופו ומוחו החלו לבגוד ברוחו, התחלתי להבחין שההומור הטיפוסי לו כל כך החל לבטא עצב עמוק. החיך הפך מקומט יותר מעור ידי. העיניים הפכו חלולות, קפואות. ישיבתו איבדה את יציבותה והידיים רעדו. גם בשנותיו האחרונות, בדיוק כמו באלו שלפניהן, סבא היה נשען לאחור ומבקש: "ספר לי משהו טוב". ברגעים אלו שום דבר כבר לא היה תלוי בו, גם לא שמחתו.

מימיי לא ראיתי דְרָגְלִים סטאטי

ומאיפה מגיע בטחוני אתם ודאי שואלים, גבירותי ורבותי. הבטחון הזה מגיע בדיוק מהמקום בו אני כותב אליכם ברגעים אלו. או יותר נכון מהנוף הנשקף ממנו. פשוט כך, הבניין בו אני מתגורר ממוקם בדיוק אל מול הבניין בו מתגורר הֶדְרָגְלִים: דירה 3 קומה 4. חלוני ממוקם בדיוק מול חלונו, ובהתאם לכך הנוף הנשקף מחלוני הוא חלל דירתו. חייו הפרטיים של הֶדְרָגְלִים הינם שעשועיי היום-יומיים, וכמו שניחשתם, את הֶדְרָגְלִים במצב סטאטי לא ראיתי.

באותו היום שבו לא נותר רחוב יבש אחד (ואף לא יצאתי מביתי בכדי לעבוד), ישבתי יום שלם מול החלון וידעתי בדיוק מה עושה הֶדְרָגְלִים. כמו שמתחיל כל יום בשבוע — בבוקר — הוא הלך באיטיות יחסית בביתו, הרים כוס, מזג מים תוך כדי פיוזו, שתה תוך כדי הליכה, ומתח את רגליו כדרך הגב. היה נראה שהוא חושב המון, שהוא מבולבל, אולי כי רצה להיות בחוץ — אך את זה לא אדע לעולם. שעה קלה עמד מול החלון ונענע את גופו התזזיתי. לאחר מכן קיפץ על ידיו הצנומות אך חזקות, הלך עליהן לכיוון השירותים ונעלם שם לזמן מה. לבסוף הוא יצא מהשירותים, עדיין על ידיו. [פאזוה קצרה] מעניין איך הוא עושה את צרכיו. [פאזוה] אך שכחו לכם מדברים שוליים שכאלו, כי מיד לאחר מכן קרה דבר מוזר עוד יותר: הֶדְרָגְלִים התזזיתי קיפץ מידי אל רגליו, המשיך ללכת מספר צעדים, מתח את גופו הצנום, ואז פסע מפינה לפינה, פעם מהר ופעם לאט. שעה ארוכה הוא הלך בדירתו הקטנה, מצד ימין לצד שמאל, קדימה ואחורה, בדיוק כמו שהיה עושה בכל יום. הוא הלך מספר צעדים נוספים ולבסוף נעמד.

כשבחוץ סערות בלתי פוסקות, בתקופת "טלטלת הסתיו האל צפוי", דְרָגְלִים אחד איבד את שפיותו. הֶדְרָגְלִים ידוע לכולנו כיצור די חביב, מעט מגושם אך בעל חן יוצא מן הכלל. יש כאלו אשר ירחיקו לכת ויגידו שהוא שוטה, אבל הֶדְרָגְלִים יודע היטב לאן הוא הולך ומה מעשיו. הֶדְרָגְלִים לא מפסיק לזוז, ורק עצם עניין זה מסוגל להוציא אדם מדעתו. לעולם לא תראו דְרָגְלִים עומד — הוא צועד, פוסע, רץ, רוקד, נע בכיוון כלשהו, זה לא משנה מה יעשה — תמיד יהיה בתנועה.

באותה עת, סער מכל עבר; מכוניות נסחפו אל כניסות הבניינים, כבישים רקדו כשם היו גלים. בקיצור, הים החליט לפרוץ אל העיר והעננים לא הפסיקו ליבב. גם בתקופה זו, גיבורינו הֶדְרָגְלִים גלש על אדני רכבת, קיפץ מבניין לבניין במחול, רץ ברחובות שנשארו מעט יבשים, ונסחף בשחייה בסמטאות המוצפות.

כשהֶדְרָגְלִים נשאר בביתו, הוא מהלך מצד לצד, ואם הולך הפוך על ידיו, גם הן נעות בתזזיתיות האופיינית לו כל כך. את הֶדְרָגְלִים לעולם לא תראו שוכב, ואם חשבתם שראיתם אותו קמל אל מנוחתו, כנראה שטעיתם. [פאזוה] יש כאלו אשר אומרים שראו אותו נח בפארק או בסמטה צרה ויבשה. שיגידו אני יודע היטב ששקר בניהם, או שהם פשוט מבולבלים עד מאד. דבר כזה לא יכול להתרחש, ובוה אני בטוח!

על הפונסים

- ט כפי שידוע לכל, הפונסים שומרים את כמיהותיהם בבשר, שלא כמונו.
- היה פונס תמיר וצנום, שמדי יום ישב על הספסל שמול ביתי. תכופות נדמה היה כי הפונס מחכה בציפייה מתמשכת לדבר מה. אימיתי לי הרגל, ובכל פעם בה יצאתי אל הרחוב, הקפדתי לקחת מספר דקות; לבחון את הפונס. באחד הימים ראיתי אותו מחזיק סכין. [פאזזה] תהיתי מה יעשה. [פאזזה] הפונסים ידועים כיצורים בעלי אישיות יחסית נוחה.
- הפונס בצע פיסת בשר מחזית ירכו המקומטת, הניח אותה על הספסל לצידו והחל פוסע מן המקום בפעם האחרונה.

על גלגולים

- סְפְלִינֹן אחד נוטה ליפול במדרגות. קומות הבניין בו מתגורר מתחברות על ידי מדרגות עשויות שיש איטלקי, והסְפְלִינֹן הגמלוני אינו רגיל לפסוע על משטח חלקלק שכזה. מכיוון והיצור התשוש עבר אל הבניין כבר לפני מספר חודשים, עשרות חבורות מכסות את רגליו, ידיו, ותודה לאל, רק מספר חד ספרתי של חבורות מכסה את פניו. מזל שאותו סְפְלִינֹן לקח חופש מהעבודה ונסע לאמריקה, כי באמריקה מרפדים את המדרגות בשטיחים. בזמן החופשה הסְפְלִינֹן החבול נח, ונתן לגופו לנפוש הרחק משיש טורדני. כשחזר מן החופשה, החלים לגמרי ונותרו על בשרו רק מספר צלקות. בבוקר, כשהתעורר; התרחץ, אכל לחם עם ריבה, שתה כוס קפה ויצא מביתו. צעד אחד מחוץ לדירתו הספיק...
חבורות ירוקות, שיהפכו כחולות, ולבסוף — סגולות.

על תפקידים בסיפור (הערת שוליים)

סבא היה מספר מיני סיפורים, כך שלא היה ברור האם הם אמת או בדיה. מאז שאני זוכר את עצמי, היה מתחיל בסיפור ומיד מוסיף: "תעצור אותי אם כבר שמעת אותו". הוא טען שזכרונו כבר לא חד, אך זהו עניין יחסי למדי, מכיוון ולא ידע כמה ידעך זכרונו בשנים מאוחרות יותר. גם אם כבר שמעתי את אותו סיפור, לעולם לא עלה בדעתי לעצור אותו.

כשחלפו השנים וזכרונו הלבין אף יותר, הפסיק לספר לי סיפורים. לאחר שאיבד את שפיותו לגמרי, הוא ביקש ממני לקחת את תפקיד המספר, אך לרוב גמגמתי מולו. חשבת לי שלכל אחד יש תפקיד: את החבל לא תולים על הכביסה.

ככל שעובר הזמן, אני כבר לא זוכר את רוב סיפוריו, וגם סיפוריי — נהפכים איתו — אמת לבדיה.